

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XXVI. De Prudentia apparente.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

pralucet; ita rerum exemplaria, & primordia, (quando feliciter jacta sunt,) imitationem ætatis sequentis, ut plurimum, superant. Malum enim, in natura humana, naturali motu fertur; qui processu invalefcit: At bonum, ut fieri amat in violētis motibus in primo impetu fortissimum: Certe, omnis Medicina *Innovatio* est: Et qui *novæ remedia* accipere nolit, *novæ mala* expectet. *Novator* enim maxime omnium *Tempus*, Quod si *Tempus*, decursu solo, res in pejus ferat; *Prudentia* vero & *Industria* eas in melius restituere non contendat, quis tandem erit finis mali? Hoc concedi profus debet; Quod consuetudine firmatum est, et si minus sit bonum aptum esse tamen temporibus; Quæque uno quasi alveo fluxerunt, fœdere quodam conjuncta esse; ubi contra *novæ veteribus* non usquequaq; tam concinne cohæreant: Etsi enim utilitate juvent: *novitate* tamē & inconformitate turbant. Sunt certe *Novitates*, tanquam adventæ aut peregrini quos admiratione plus, minus benevolentia prosequimur. Recte quidem hæc omnia, si *Tempus* quiesceret: hoc tamen indefesse in orbē agitatur. Inde fit, ut *importuna* & *morosa moris retentio*, res turbulenta sit, æque ac *Novitas*; & qui vetera superstitiose nimis reverentur, cedant in præsentis seculi ludibrium. Prudenter igitur facient homines, si, in *innovationibus* suis, à *Tempore* exemplum petant: *Tempus* enim *innovat* vel maxime, sed tacite, pedetentim, ac sine sensu. Illud enim pro certo habeas: Quod *novum* est, præter spem & expectationē accedere; & huic adjicere aliquid, illi eripere: At cui incremento est *Novitas*, ille fortuna gratias habet, & tempori: Cui vero nocumento, is *Novitatis* auctorem injuriarū postulat. Expedit præterea, *Experimentis novis*, in corporibus Politicis medendis, nõ uti: nisi urgens incumbat necessitas, aut evidens se ostendat utilitas; & sedulo cavere, ut *Reformationis studiū mutationem* inducat, non autem *studium mutationis Reformationem* prætextat. Quinetiam omnis *novitas*, quam rejicere fortasse non datur, pro suspecta tamen haberi debet. Deniq; ex *Scriptura* monito: *Stemus super vias antiquas atq; circumspiciamus, quæ sit via bona, & recta, & ambulemus in ea.*

XXV.

DE EXPEDIENDIS NEGOTIIS.

Celeritas nimia & affectata, negotia, ut plurimum, perdit. Similis est illi rei, quam *Medici Prædigestionem*, sive præproperam *Digestionem* vocant: quæ corpus implere solet humoribus crudis, & secretis feminibus morborum. Itaq; *Negotiorum expeditionem* ne metiaris per tempora consulendi, sed per *negotii ipsius progressum*. Et quemadmodum in cursu minime in passus granditate, aut pedū elevatione altiore, *celeritas* consistit, sed in motu corundem humiliore, & aquabili: Ita in *Negotiis*, mordicus rei inherere, neq; partē *negotii* nimiam pro una vice avidè amplecti, *celeritatem* in conficiendo procurat. Cura est nonnullis illud tantum, ut brevi tempore multum confecisse videantur; aut ut periodos aliquas *negotiorum* falsas confingant, quo acres in *negotio* existimentur: Verum aliud est, tempori parcere, *negotium* contrahendo, aliud intercidendo: *Negotia* autem in eum modum tracta, crebris nimirum congressibus, plerumq; sursum deorsum feruntur, magna inconstantia. *Novimus Virum* prudentem, cui semper in ore erat,

cum *festinationem* nimiam videret: *Manere paullisper, ut expediamus celerius.*

Ex altera parte, vera *Celeritas*, in *expediendis negotiis*, res est pretiosa. *Tempus* siquidem *negotiorum*, licuti pecunia mercium, est mensura. Emitur igitur *negotium* magno, ubi nimia est *protractio*. *Spartani*, & *Hispani*, tarditatis notati sunt: *Mi venga la muerte de Spagna: Veniet mors mea ab Hispania:* Tum, scio, cunctanter veniet.

Aurem illis præbe facilem, quibus primæ in informatione *negotii* partes demandatæ sunt: & potius viam illis monstres ab initio, quam postea in Orationis filo crebrius interrumpas. Qui enim in ordine, quem sibi præstituit, perturbatur, subsultabit, & prolixior fiet, dum memoriam suam recolliget; quam alias futurus fuisset, si sua methodo perrexisset. Sed interdum videre est, *Moderatorem* molestum esse magis, quam *Oratorem*.

Repetitiones plerumq; cum *temporis* jactura fiunt: At *statum Questionis* sæpe repetere, lucrum est *temporis* vel maximum. Etenim complures sermones, profus abs re, in ipso partu, abigit. Orationes prolixæ & curiosæ, æque *expeditioni negotiorum* conveniunt, ac toga prælonga, terram verrens, cursui. Præfatiuncula, Transitiones belle, & Excusationes, atq; alia verba, quæ ad personam loquentis referuntur, *tempus* haud parum devastant: Et licet à modestia emanare videantur, sunt tamen revera gloriolæ captatrices. Sed cave, ne in rem ipsam, ab initio, descendas, cū in hominū voluntatibus impedimentū aliquod reperiat, aut obstructio: Etenim animorum præoccupatio sermonū semper postulat præfationes: instar fomentationis ante unguentū, quo unguentum mollius subintret.

Ante omnia, *Ordo*, & *Distributio*, & *Partium* apta *Extractio*, *celeritatis* tanquam vita est: ita tamen ut *distributio* non sit nimium subtilis. Nam qui *partitione* non utetur, in *negotia* nunquam commode ingredietur; qui autem nimia utetur, vix emerget. *Tempora* prudenter diligere, *tempus* plurimum lucratur: intemptiva propositio, nil aliud, quam aërem verberare, & tempore abuti. Tres sunt *negotiorum* partes: *Præparatio*, *Consultatio* sive *Examinatio*: & *Perfectio*: Harum (si *Expeditioni* consulere in animo est media, sit opus multorum; Prima autem, & Ultima, Paucorum. Procedendū in *negotio* initium sumere ab iis quæ scripto comprehensa sunt, plerumque *Expeditionem* promovet: Licet enim contigerit, ea in totum rejici, nihilominus *Negativa* illa plus valebit ad consilia educenda, quam *indefinita*: Quemadmodum cinis magis generativus, quam pulvis.

XXVI.

DE PRUDENTIA APPARENTE.

Recepta est opinio: *Gallos* prudentiores esse quam videntur; *Hispanos* autem prudentiores videri quam sunt. Sed utcumque se res habeat inter *Gentes*: certum est, hoc usu venire inter *Personas* singulares. Sicut enim loquitur *Apostolus* de *pietate*: *Speciem pietatis habentes, sed virtutē ejus negantes*: Ita certe inveniuntur nonnulli, qui nugantur solēniter, cum prudentes minime sint, *magno conatu nugas*. Res est profecto prudētibus ridicula, & *Satyræ* digna, affectatores istos videre, in quot formas se vertant, & quali utantur arte quasi *prospectiva* qua superficie appareat corpus, quod profunditatem aut dimensionem solidi habeat. Alii tam

tam secreti sunt, & in se declarando parci, ut merces suas, nisi sub obscura luce, ostendere nolint: & videri volunt plus significare, quam loqui: Cumq; sibi ipsis confici sint, se de iis rebus loqui, quas non bene norunt; cupiunt nihilominus videri, se illa nosse, quæ non possunt tuto loqui. Alii vultu & gestu verbis suffragantur, & veluti per signa sapiunt: Ut Cicero ait de *Pisone*: *Respondes, altero ad frontem sublata, altero ad mentum depresso supercilio, crudelitatem tibi non placere.* Alii se valere putant, si grande quiddam loquantur, idque stylo peremptorio: Itaque nihil morantur, & pro admittis accipiunt, quæ probare non possunt. Sunt, qui, quicquid sub captum eorum non cadit, spernere, aut parvi pendere præ se ferunt, tanquam impertinens & curiosum: sicque in scitiam suam pro iudicio limato obtendunt. Alii distinctionem aliquam semper in promptu habent; & plerunque hominum ingenia subtilitate perstringendo, rem prætervehunt. De quo genere loquitur *Aulus Gellius*: *Hominem delirum, qui verborum minutis, rerum frangit pondera.* Ad quod exemplum, *Plato in Protagora*, per Ironiam, introducit *Prodicum*, sermonem integrum contextentem ex distinctionibus, à principio usq; ad finem. Generaliter, istiusmodi homines, in Consultationibus, *negativa* libenter se applicant, & ex estimationem quandam aucupantur ex scrupulis & difficultatibus proponendis & prædicendis: Etenim cū id, quod proponitur, penitus rejicitur, nil ultra restat agendum; sin probatur, nova indiget opera: quod prudentiæ genus spurium negotia profus perdit. Ut verbo dicamus: Nec Mercator aliquis obætatus, nec decoctor rei familiaris occultus, tot artificii se munit, ad divitias simulandas: quot homines isti *vera prudentia* destituti, utuntur, ad *prudentiæ* suæ opinionem tuendam. Certe homines hac *prudentiæ* præditi, opinionem vulgi facile aucupari possunt, sed ad negotia gravia tractanda nemo talium delectum faciat: Etenim, ad negotia promovenda, tatius proculdubio fuerit, virum eligere paulo absurdiorem, quam huiusmodi Formalistam fastidiosum.

XXVII.

DE AMICITIA.

RES sane difficilis esset, etiam illi, qui dixerit, plus veri ac falsi, idque compendio, miscuisse, quam in illo scito: *Quicumque solitudine delectatur, aut fera, aut Deus est.* Negari enim non potest, quod insitum & latens odium, seu fastidium societatis, si in aliquo deprehendatur, sapiat nescio quid bellinum: illud tamen è converso, quod aliquam *Divina natura* speciem præ se ferat, talissimū est; nisi huiusmodi vita solitaria minime ab amore ipsius solitudinis proveniat, sed à studio secedendi, ut altioribus Contemplationibus quis vacet: Id quod in nonnullis Ethnicorum reperitur, sed affectatū & fictum: ut in *Epimenide Cretense*, *Numa Romano*, *Empedocle Siculo*, & *Apollonio Tyanao*: sincerum tamen & verum in plurimis *Eremitarum* antiquorum; & in sanctis *Patribus Ecclesie*. Interea vero parum perspiciunt homines, quid hoc sit quod *Solitudo* nominatur, & quibus finibus circumscribitur. Turba enim non est societas dicenda: & facies hominum nihilo plus sunt quam in porticibus picturæ; Colloquia vero absque dilectione *cymbalo* non præstant *timmenti*. Hoc innuit id, quod Latino jactatū Proverbio: *Magna civitas, magna solitudo.*

In magnis enim urbibus *Amici* & *Necessarii* remotius disperguntur, adeo ut minus plerunq; familiariter, & in cōsortio vivatur, quam in vicinis angustioribus. Quin & ulterius progredi licet, atq; verissime asserere, meram & miseram esse *solitudinē*, ubi desunt *amici* veri: sine quibus *Mundus* nihil aliud quam *Eremita* est. Quo etiam sensu si solitudinem accipias, quicumque natura & genio suo ab *amicitiis* abhorret, huiusmodi affectum à bruto potius, quam ab homine mutuatur.

Maximus *Amicitia* fructus est *levamen* & *evaporatio anxietatis* & *tumorum cordis*, quos animæ perturbationes, cujuscunque generis, imprimere solent. Novimus, morbos illos in corpore esse maxime periculosos, qui ex obstructionibus & suffocationibus nascuntur: Neq; multo secus se res habet in agritudinibus animæ. *Sarsam* adhibere possis ad jecoris; *Chalybem præparatum* ad Lienis; *Flores Sulphuris* ad Pulmonum; *Castoreum* ad Cerebri oppilationes deobstruendas: Nulla autem invenitur Medicina aperta ad obstructiones Cordis, præter *Amicum* fidelem; cui impertire possis dolores, gaudia, metus, spes, suspiciones, curas, consilia, & quicquid deniq; Cor opprimat, tanquam sub sigillo *Confessionis Civis*.

Res est profecto mirabilis, si quis secum reputet, quam magni, *Principes summi* & *Monarche*, istum *amicitiæ fructum* (de quo loquimur) æstiment: Tanti sane, ut eundem, & incolumitatis suæ, & amplitudinis, periculo interdum cœmant. *Principes* enim, propter distantiam & sublimitatē fortunarum suarum, à fortunis servorum & subditorū suorum, *fructū* hunc decerpere nequeunt: nisi forte (quo cum melius colligant) aliquos evchant & promoveant, qui sint sibi tanquam focii & equalis: id quod sæpenumero non sine præjudicio fit. Linguae modernæ, istiusmodi personas, nomine *Gratiosorum*, vel *amicorum Regis*, insigniunt, ac si res esset favoris & conversationis. at vocabulum Romanum, ejus rei rectius exprimit verum usum, atq; causam; illos nominans, *Participes curarum*; Hoc enim illud est, quod verum ligamen præstat. Atque hoc fecisse manifesto videmus, non tantum *Principes* delicatos, & imbecillis animi; sed etiam prudentissimos, & maxime Politicos ex iis qui regnarunt: Qui sæpe sibi adjuverunt aliquos ex servis suis; quos & ipsi *amicos* suos vocarunt, & aliis eodem illos nomine insignire permiserunt: non alio utentes vocabulo, quam quod inter homines privatæ fortunæ receptum est.

L. Sylla, postquā Romanum Imperiū occupasset, *Pompejum* (postea cognominatū *Magnum*) ad eā potentiam exivit, ut *Pompejus* superiorē jam *Sylla* factū se vendicaret. Cū enim amicū quendam suū *Consulem* fecisset, contra ambitum *Syllæ*; atq; *Sylla* in malā partē hoc accepisset, & verba indignationis nonnulla protulisset, *Pompejus* id minime tulit, sed fere disertis verbis eū quiescere jussit: addēdo, *Plures adorare Solē orientem, quam occidentē.* Apud *Julium Casarem Decimus Brutus* tanta gratia valuit, ut eū *Casar Octavio*, suo nepoti, heredē substituere. Atq; hic ille fuit, qui *Casare* ad mortē suam pertraxit. Cum enim *Casar* Senatū dimittere in animo habuisset: propter mala quædā præfugia, (præcipue fœnium quoddam uxoris suæ *Alpurnia*), *Brutus* eum molliter è Cathedra, arrepto brachio ejus, levans, dixit: *Sperare se, eum Senatū non tam parvi habi.*